

RAPORT
Zespołu Oceniającego Państwowej Komisji Akredytacyjnej
z wizytacji przeprowadzonej w dniach 18 – 19 listopada 2010 r.
w Instytucie Ameryk i Europy w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych
i Lokalnych (EUROREG) Uniwersytetu Warszawskiego
dotyczący oceny jakości kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna*
na poziomie studiów drugiego stopnia

Informacje wstępne.

1. Skład Zespołu Oceniającego.

Wizytację w Instytucie Ameryk i Europy w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) Uniwersytetu Warszawskiego przeprowadził Zespół Oceniający Państwowej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

- prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – Przewodniczący Zespołu, członek PKA,
- prof. dr hab. Wanda Gaczek – ekspert PKA,
- prof. dr hab. Adam Szewczuk – ekspert PKA,
- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA.

2. Krótka informacja o procesie przygotowania do wizytacji i jej przebiegu.

Wizytacja w Instytucie Ameryk i Europy w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) Uniwersytetu Warszawskiego na kierunku *gospodarka przestrzenna* odbyła się po raz pierwszy, bowiem kierunek ten nie był dotychczas oceniony przez Państwową Komisję Akredytacyjną.

Członkowie Zespołu poprzedzili wizytację zapoznaniem się z Raportem Samooceny przekazanym przez Władze Uczelni, ustaleniem podziału kompetencji w trakcie wizytacji oraz sformułowaniem wstępnie dostrzeżonych problemów. W toku wizytacji Zespół spotkał się z Władzami Uczelni prowadzącej oceniany kierunek, analizował dokumenty zgromadzone wcześniej na potrzeby wizytacji przez Władze Uczelni, otrzymał od Władz Instytutu dodatkowe dokumenty, przeprowadził hospitacje i spotkania ze studentami oraz spotkanie z pracownikami realizującymi zajęcia na ocenianym kierunku, a także przeanalizował wylosowane prace dyplomowe.

Raport został opracowany na podstawie przedstawionej przez Uczelnię dokumentacji dotyczącej organizacji Uczelni, spraw kadrowych oraz toku studiów, a także rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału oraz jego pracownikami.

Załącznik Nr 1 - Podstawa prawna wizytacji.

Część I. Uczelnia i jednostka prowadząca oceniany kierunek studiów oraz ich organy

1. Ocena misji i strategii uczelni, pozycji uczelni w środowisku oraz jej roli i miejsca na rynku edukacyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia jakości kształcenia i ocenianego kierunku studiów.

Misja Uczelni i jej cele strategiczne sformułowane zostały już w 1816 roku, kiedy w owym czasie utworzono Królewski Uniwersytet Warszawski. Uniwersytet Warszawski ma

spełniać wiele celów: zapewniać jedność nauki i nauczania na najwyższym poziomie, zapewniać dostęp do wiedzy pozwalającej uzyskać absolwentom wysokie kwalifikacje, kształtować osobowość i postawy obywatelskie studentów, łączyć wartości uniwersalne i lokalne w kulturotwórczej misji Uczelni.

Uniwersytet Warszawski należy do najlepszych uczelni krajowych. Współpracuje z instytucjami naukowymi i uczelniami na całym świecie (176 umów o bezpośredniej współpracy akademickiej oraz 720 umów w ramach programu ERASMUS). Od kilku lat intensywnie działa nad wdrażaniem postanowień zawartych w Deklaracji Bolońskiej i Procesu Bolońskiego, poświęcając szczególną uwagę jakości kształcenia. W tym obszarze podjęto szereg działań prowadzących do konstrukcji wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia.

Uczelnia jest aktywnym partnerem lokalnych władz jako organizator wielu przedsięwzięć. Jest także instytucją, której środowisko akademickie bierze udział w gremiach doradczych w pracach nad projektami i ustawami rządowymi. Jej przedstawiciele należą do grona znaczących ekspertów.

Ta działalność środowiska akademickiego ma szczególne, praktyczne znaczenie dla wszystkich kierunków kształcenia. W odniesieniu do kierunku *gospodarka przestrzenna* istotne znaczenie ma przede wszystkim aktywna współpraca z władzami miasta i województwa, a także szeroko rozumiana współpraca samorządowa w ramach Unii Europejskiej.

2. Ocena zgodności kompetencji organów uczelni oraz jednostki prowadzącej oceniany kierunek studiów, zwanej dalej jednostką, określonych przepisami wewnętrznymi uczelni i podejmowanych działań z obowiązującymi powszechnie przepisami prawa.

Jednostką prowadzącą oceniany kierunek jest Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, które wchodzi w skład Instytutu Ameryk i Europy. Kompetencje organów jednostki i podejmowanych działań są zgodne z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa. W EUROREG obowiązują rozwiązania regulaminowe przyjęte w całej Uczelni (regulamin studiów, regulamin pomocy materiałem, etc).

Załącznik Nr 2 - Uwagi szczegółowe do wewnętrznych przepisów uczelni.

3. Ocena struktury organizacyjnej jednostki w kontekście realizowanych przez nią zadań naukowych i dydaktycznych.

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG), powołane do życia w 1991 r. (pod nazwą Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego), jest jednostką organizacyjną UW, o charakterze interdyscyplinarnym i profilu dydaktyczno-badawczym. Od 2002 roku EUROREG, pod nową nazwą, wszedł w skład Instytutu Ameryk i Europy, którego pozostałymi jednostkami organizacyjnymi są: OSA - Ośrodek Studiów Amerykańskich oraz CESLA – Centrum Studiów Latinoamerykańskich. W pierwszym okresie funkcjonowania EUROREG prowadził specjalizację *gospodarka przestrzenna* w ramach Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych UW. Po ustanowieniu kierunku studiów magisterskich o tej nazwie w 1998 r. EUROREG uruchomił własne dzienne uzupełniające studia magisterskie na kierunku „gospodarka przestrzenna”.

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) jako Jednostka Organizacyjna wchodząca w skład Instytutu Ameryk i Europy posiada strukturę bezzakładową. CESRiL (EUROREG) kieruje Dyrektor. Wewnętrznymi jednostkami organizacyjnymi są:

- Biblioteka,
- Pracownie naukowe,
- Zespoły badawcze (wyodrębnione dla realizacji określonych celów badawczych),
- inne jednostki tworzone w zależności od potrzeb.

Całość zagadnień związanych z procesem dydaktycznym podlega Kierownikowi Toku Studiów, którego powołuje Dyrektor Instytutu na wniosek dyrektora CESRiL (EUROREG) po zasięgnięciu opinii samorządu studenckiego. Z punktu widzenia realizacji procesu dydaktycznego oraz odpowiedzialności za standardy jakościowe brak katedr, bądź zakładów stanowi słabą stronę Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych. Struktury zadaniowe przy realizacji zadań naukowych są zasadne, ale w niewielkim zakresie mają powiązanie z procesem dydaktycznym.

Umacnianie pozycji Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych jako jednostki dydaktycznej wydaje się bardzo trudne przy obecnej strukturze organizacyjnej, prognozowanemu rozwojowi kadry naukowo-dydaktycznej, a także coraz mniejszej liczbie kandydatów na studia w związku z niżem demograficznym.

4. Informacje o prowadzonych przez jednostkę kierunkach studiów i dotychczasowych wynikach ocen/akredytacji, a także posiadanych uprawnieniach do nadawania stopni naukowych i prowadzonych studiach doktoranckich.

W Instytucie Ameryk i Europy realizowane jest kształcenie na studiach stacjonarnych na kierunkach *kulturoznawstwo* oraz *gospodarka przestrzenna*. Łącznie w skali roku akademickiego w Instytucie studiuje około 400 studentów.

Państwowa Komisja Akredytacyjna oceniła pozytywnie jakość kształcenia na kierunku *kulturoznawstwo* w roku 2010.

Instytut Ameryk i Europy nie posiada uprawnień do nadawania stopni naukowych.

6. Liczba studentów ocenianego kierunku studiów.

Tabela nr 1. Liczba studentów ocenianego kierunku

Poziom studiów	Rok studiów	Liczba studentów studiów		Razem
		stacjonarnych	niestacjonarnych	
I stopnia	I			
	II			
	III			
II stopnia	I	27		27
	II	16		16
Razem		43		43

Źródło: Raport Samooceny i materiały otrzymane podczas wizytacji.

Wnioski

W misji Uniwersytetu Warszawskiego podkreśla się szczególną jego rolę jako ośrodka ważnego w skali kraju, będącego fundamentem kultury akademickiej, który ma rozkrzewiać naukę na poziomie międzynarodowym, kształcić absolwentów o wysokich kwalifikacjach i propagować wartości społeczeństwa obywatelskiego. Badania naukowe i istota kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w EUROREG w pełni wpisują się w tę misję.

Z punktu widzenia aktywnego oddziaływania na jakość procesu dydaktycznego struktura organizacyjna Centrum jednak nie jest jego mocną stroną. Ponadto, liczba studentów jest niewielka, co przy prognozowanym niżu demograficznym może ograniczyć kształcenie na wizytowanym kierunku.

Część II. Koncepcja kształcenia i jej realizacja.

1. Cele kształcenia i deklarowane kompetencje absolwenta.

1.1 Ocena zgodności określonej przez uczelnię sylwetki absolwenta z uregulowaniami zawartymi w standardzie oraz struktury kwalifikacji absolwenta z przyjętymi w ramach Procesu Bolońskiego tzw. deskryptorami efektów kształcenia

Opis sylwetki absolwenta kierunku został dopracowany w trakcie przeprowadzanej wizytacji, ponieważ opis zawarty w Raporcie Samooceny był niewystarczający (ambitne cele studiów słabo powiązane z programem studiów). W wersji poprawionej wskazano, jaką wiedzę absolwent będzie posiadał, ogólnie określono kompetencje i nabywane umiejętności.

Nie przewiduje się specjalności. Studenci uzyskują dyplom magistra studiów stacjonarnych kierunku studiów *gospodarka przestrzenna*. Studia trwają cztery semestry. Określone kwalifikacje absolwenta ocenianego kierunku są kompilacją kwalifikacji zapisanych dla studiów I i II stopnia w standardach. W opisie sylwetki podkreśla się, że absolwent kierunku studiów proponowanego przez EUROREG będzie wysoko wykwalifikowanym specjalistą w dziedzinie nauk humanistycznych i będzie posiadał podstawową wiedzę z zakresu nauk społecznych i ekonomicznych, polityki regionalnej, programowania rozwoju, planowania przestrzennego. Wśród kompetencji, jakie zapewni kształcenie wymienia się: znajomość współczesnych metod analizy przestrzennej, badania i mierzenia czynników rozwoju, wykonywania analiz przestrzennych z wykorzystywaniem narzędzi informatycznych, projektowania rozwoju układów lokalnych oraz budowania strategii rozwoju lokalnego i regionalnego. Trafnie wskazano także umiejętności, jakie uzyskuje absolwent, określono też potencjalne miejsca pracy absolwentów.

Określone kwalifikacje absolwenta są wystarczająco powiązane ze standardami kształcenia dla ocenianego kierunku studiów.

Kompilacja elementów kształcenia (uwzględniająca pewne przedmioty z I stopnia studiów), mała liczebność, a właściwie elitarność kierunku pozwalająca zapewnić realizację programu studiowania oraz indywidualne podejście kadry naukowej do kształcenia studentów składają się na pewną unikatowość kierunku w EUROREG.

Udział pracowników dydaktycznych zgromadzonych w EUROREG w projektach badawczych zleczanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, urzędy marszałkowskie oraz inne instytucje rządowe i międzynarodowe zapewnia związki między treściami kształcenia a praktyką.

1.2. Ocena zasad rekrutacji i sposobu selekcji kandydatów, ze szczególnym uwzględnieniem zasad rekrutacji na studia II stopnia.

Rekrutacja kandydatów na studia odbywa się na podstawie egzaminu ustnego, a właściwie rozmowy kwalifikacyjnej z zakresu nauk społecznych, zagadnienia podawane są podczas procedury rejestracji. Na studia magisterskie przyjmowani są głównie absolwenci studiów licencjackich innych kierunków niż kierunek *gospodarka przestrzenna* (np. absolwenci socjologii). Kandydaci przedstawiają także certyfikat znajomości języka obcego. W bieżącym roku akademickim kandydatów przyjęto na podstawie dyskusji, bez odsiewu, ale niektórzy z nich nie podjęli studiów (było to 10,5% zakwalifikowanych osób). Zasady punktacji zostały dobrze określone i upublicznione.

1.3. Ocena realizacji programu studiów, z punktu widzenia zgodności realizowanego programu studiów z deklarowanymi celami kształcenia

Realizowany program studiów jest bardzo rozbudowany. Ogółem w programie zakłada się realizację 1420 godzin (w tym 160 godzin praktyk magisterskich). Przyjęty wymiar jest wyraźnie wyższy od wymaganego minimum (1000 godzin).

Proponowane przedmioty w planie studiów są powiązane z przyjętą z sylwetką absolwenta w zakresie wiedzy zdobywanej w trakcie studiów. Nieco trudniej zidentyfikować powiązania treści przedmiotów z kompetencjami i umiejętnościami deklarowanymi w opisie sylwetki absolwenta. W planie studiów realizuje się w dużym wymiarze godzin przedmioty, które według standardów powinny być prowadzone jako podstawowe przedmioty na studiach licencjackich (np. *teoria gospodarki przestrzennej, geografia ekonomiczna, społeczno-kulturowe uwarunkowania gospodarki przestrzennej*).

Niezrozumiałe jest włączenie do bloku przedmiotów ogólnych *teoria systemów* aż czterech przedmiotów (w wymiarze 240 godzin) mało powiązanych z zapisami standardu z tego zakresu. Podobnie można oceniać program studiów przedmiotów kierunkowych, gdzie w grupie *gospodarka przestrzenna Unii Europejskiej* realizowanych jest pięć przedmiotów (240 godzin), nie zawsze powiązanych z obowiązującym standardem programowym. Sekwencja przedmiotów nie budzi zastrzeżeń.

W trakcie wizytacji pracownicy uzasadniali taki układ programu studiów faktem przyjmowania na II stopień licencjatów po bardzo różnych kierunkach studiów. Wydaje się jednak, że wskazane byłoby opracowanie pewnych wytycznych w zakresie minimum wiedzy jaką kandydat na studia magisterskie powinien posiadać podejmując studia i tymi wytycznymi przede wszystkim kierować się na egzaminach wstępnych.

Na kierunku nie wyodrębnia się specjalności, a tym samym nie proponuje specyficznych przedmiotów specjalnościowych. Przy dużym udziale pracowników Centrum w projektach badawczych i pracach eksperckich na potrzeby administracji państwowej i samorządowej wydaje się, że powinny być znane rynkowe potrzeby kształcenia w zakresie kierunku.

W planie studiów nie występują przedmioty do wyboru, oprócz seminarium magisterskiego w wymiarze 120 godzin, pozostałe według przekazanych informacji w trakcie wizytacji dotyczą wyboru prowadzącego, bądź semestru, w którym przedmiot jest realizowany (według wzoru $1260 \text{ (po odjęciu godzin praktyk)} - 285 \text{ (grupa A i B według standardów)} = 975 \times 0,3 = 292,5$).

W procesie kształcenia nie oferuje się zajęć w języku obcym, co przy wybitnej kadrze zatrudnionej w UW wydaje się istotnym mankamentem. Nie zaprasza się specjalistów

międzynarodowych do udziału w prowadzonych zajęciach, ale studenci sporadycznie mogą wysłuchać w ramach cyklu seminariów czwartkowych EUROREG wykładu w języku angielskim (jeden wykład w ciągu roku).

Godziny przeznaczone na zajęcia praktyczne (ćwiczenia) obejmują około 48% ogólnej liczby godzin, jeżeli wliczymy w ich zakres seminarium magisterskie i seminarium EUROREG (to ostatnie trudno jednak zaliczyć do ćwiczeń).

1.4. Ocena systemu ECTS

Stosowany system punktacji ECTS nie budzi zastrzeżeń. Liczba punktów przyznanych w programie studiów nieznacznie przewyższa liczbę wymaganą w standardzie dla kierunku. Absolwent uzyskuje 122 punkty ECTS, podczas gdy standard zakłada 120 punktów jako minimum; seminarium magisterskie w wymiarze 60 godzin, przygotowanie pracy wyceniono na 25 punktów).

1.5. Ocena systemu opieki naukowej i dydaktycznej

Niewielka liczba studentów ocenianego kierunku powoduje, że powstaje możliwość indywidualizacji opieki naukowej i dydaktycznej, praktycznie w przypadku każdego studenta. Możliwość ta jest w pełni wykorzystana przez Władze Instytutu i nauczycieli akademickich, w szczególności w obszarze badań naukowych, w których uczestniczą również studenci.

2. Analiza i ocena efektów kształcenia

2.1. Ocena systemu weryfikacji etapowych i końcowych osiągnięć studentów

Mało liczne grupy studentów dają możliwość indywidualnego podejścia do kształcenia.

Weryfikacja etapowych osiągnięć i pracy studentów na poszczególnych przedmiotach jest zróżnicowana. Zastrzeżenia budzi pewna niejednorodność podejść do ocen przedmiotów prowadzonych przez różnych wykładowców.

Udostępnione zestawy pytań egzaminacyjnych są powiązane z treścią w sylabusach, ale w niektórych przedmiotach są zbyt ogólnikowe (np. globalizacja, organizacje uczące się w przedmiocie *socjologia organizacji* ...). W większości udostępnionych materiałów pytania zostały ułożone według zestawów, powiązane są z treścią sylabusów i wymagają dokładnego przygotowywania się do odpowiedzi przez zdającego (np. *samorząd terytorialny* i *geografia ekonomiczna*).

Z informacji przekazanych o pracach kontrolnych na zaliczenie przedmiotów (nie wszystkie prace zostały udostępnione) wynika, że niektóre z nich zostały przygotowane wzorcowo, ale inne budzą wątpliwości. Specjalnie opracowany dla studentów arkusz recenzji eseju oraz zestaw pytań na zaliczenie przedmiotu *ekonomika miast i regionów* można traktować jako dobrą praktykę dla innych uczelni. Eseje i ich ocena przygotowywane z zakresu innych przedmiotów miały już charakter bardziej ogólnikowy, a ich zaliczenie nie było jasno określone. Np. jedna z prac kontrolnych z *socjologii*, traktowana jako esej, okazała się właściwie wypracowaniem z licznymi błędami językowymi, interpunkcyjnymi. Brak jakichkolwiek uwag krytycznych ze strony osoby oceniającej świadczy, że ocena prac

częstkowych na zaliczenie tego przedmiotu nie była wnikliwa (a przy bardzo niskiej jakości eseju, właściwie nie należało go zaliczyć).

2.1. Analiza skali i ocena przyczyn odsiewu.

W roku akademickim 2009/2010 skreślono z listy 10 studentów (21%). Skreślenia te wyniknęły bądź z rezygnacji samych studentów, bądź z niepodjęcia studiów na pierwszym semestrze. Sporadycznie (dwa przypadki) skreślenie wynikało z niezaliczenia przedmiotu. W wizytowanej jednostce jest przeprowadzana szczegółowa analiza odsiewu. Studenci podkreślają dobry kontakt z prowadzącymi zajęcia.

2.3. Ocena zasad dyplomowania, w tym wewnętrznych uregulowań prawnych w tym zakresie, dotyczących m.in. zasad ustalania i wyboru tematów prac, wyboru opiekunów i recenzentów, przeprowadzania egzaminów dyplomowych oraz działań zapobiegającym patologiom, a także losowo wybranych prac dyplomowych.

Zasady dyplomowania zostały określone indywidualnie dla ocenianej jednostki. Studenci są informowani o tych wymaganiach drogą elektroniczną. Podczas egzaminu magisterskiego student odpowiada na dwa pytania, **brakuje pytania z ekonomii, bądź nauk o zarządzaniu**. Wydaje się, że pominięcie tej tematyki na egzaminie magisterskim z zakresu gospodarki przestrzennej jest nieprawidłowe.

Poziom prac magisterskich należy ocenić jako zadawalający. Tematy realizowanych prac mieszczą się w zakresie kierunku gospodarka przestrzenna. Oceniane prace magisterskie pokazały, że większość z nich otrzymywała wysokie oceny, niektóre z tych ocen były – zdaniem Zespołu oceniającego – zbyt wysokie (zał. nr 3), biorąc pod uwagę wkład własny magistrantów.

Mankamentem jest brak graficznych odniesień do planów przestrzennych, czy jakichkolwiek map. Jedna z prac była przygotowana pod kierunkiem doktora i recenzowana również przez doktora (oceny te były jednak adekwatne do jakości pracy).

W ocenianej jednostce nie stosuje się kontroli antyplagiatowej prac magisterskich.

Załącznik Nr 3 – Ocena poszczególnych losowo wybranych prac dyplomowych.

2.4. Ocena zdefiniowanych przez uczelnię efektów kształcenia, w tym ich zgodności ze standardami kształcenia i realizowanym programem.

Kompetencje i umiejętności zakładane w opisie sylwetki absolwenta kierunku *gospodarka przestrzenna* EUROREG są powiązane z kwalifikacjami absolwenta zapisanymi w standardzie, dla studiów II stopnia. Zgodnie ze specyfiką uczelni i jednostki, w której realizowany jest kierunek, dotyczą one głównie planowania, programowania i zarządzania rozwojem regionalnym i lokalnym, w tym także pozyskiwania środków zewnętrznych na projekty rozwojowe. W zasadzie absolwent kierunku nie zostaje przygotowany do pracy w pracowniach projektowych, bowiem właściwie brakuje przedmiotów, które byłyby powiązane z planowaniem przestrzennym (oprócz podstawowych przedmiotów z tego zakresu, które mogłyby być realizowane na pierwszym stopniu, np. przedmiot *projektowanie urbanistyczne*,

którego realizacja powinna odbyć się na studiach licencjackich). Ogólnie można jednak uznać, że obecnie obowiązujące minimum w zakresie treści kierunkowych (grupa B) jest na ocenianym kierunku realizowane.

3. Ocena organizacji i realizacji procesu dydaktycznego

Organizacja procesu dydaktycznego według udostępnionych informacji jest poprawna. Pojawia się jednak odwoływanie lub przenoszenie zajęć na inny termin (studenci są informowani o zmianach). Z taką sytuacją miał do czynienia Zespół oceniający podczas wizytacji. Zmiany organizacyjne przy tak mało licznych grupach studentów (I i II rok) są łatwe do realizacji, ale mogą też prowadzić do obniżenia jakości kształcenia.

3.1. Ocena stosowanych metod dydaktycznych i trafności ich doboru ze zwróceniem szczególnej uwagi na metody i techniki kształcenia na odległość oraz technologie informatyczne, zakres i treść pracy własnej studenta, innowacyjność prowadzonych zajęć dydaktycznych, a także potrzeby osób niepełnosprawnych.

Stosowane metody dydaktyczne są prawidłowo dobrane do tematyki zajęć. W trakcie zajęć wykorzystuje się nowoczesne sposoby prezentacji oraz przeprowadza dyskusje problemowe. Warunki lokalowe Instytutu pozwalają głównie na prowadzenie wykładów i wykorzystywanie własnych komputerów studentów. Organizowane są też zajęcia poza Instytutem (np. wizyty w pracowni urbanistycznej). Osoby niepełnosprawne nie mają możliwości uczestniczenia w zajęciach (układ budynku, architektura wnętrza).

3.2. Ocena dostępności i jakości sylabusów

Dołączone do dokumentacji sylabusy z nielicznymi wyjątkami zostały przygotowane według obowiązującego w UW schematu. Zaznaczono w nich, jakie będą efekty uczenia się oraz jakie są kryteria oceniania i zaliczania przedmiotów. Duża część sylabusów wymaga jednak dopracowania. Zespół oceniający poinformował w trakcie wizytacji o jakie sylabusy chodzi. Wskazane jest wypunktowanie literatury obowiązkowej i oddzielenie lektur uzupełniających. W zestawie sylabusów można znaleźć wzorcowe, które należy potraktować jako *dobrą praktykę*. Studenci mają dostęp do sylabusów w formie elektronicznej. Podczas wizytacji wskazano te sylabusy, które wymagały dopracowania.

3.3. Ocena sposobu realizacji i systemu kontroli praktyk

Praktyki magisterskie w wymiarze 160 godzin są istotnym elementem kształcenia. Z reguły powiązane są one z badaniami terenowymi prowadzonymi przez Instytut, ale studenci mają też możliwość odbywania staży w instytucjach publicznych. Zaliczenia praktyk dokonuje opiekun. Wydaje się, że należy jednak dokładniej powiązać odbywanie praktyki z proponowanym tematem pracy magisterskiej.

Zwraca uwagę włączanie studentów w prace badawcze i projekty realizowane przez EUROREG. Trudno jednak było Zespołowi oceniającemu ustalić, jak znaczący był udział studentów w tych projektach.

3.4. Ocena organizacji studiów (rozkład czasowy oraz obsada i koncentracja zajęć, sesje egzaminacyjne, analiza obciążeń studentów).

Rozkład zajęć w tygodniu, a także ich koncentracja w jednym dniu, nie budzi zastrzeżeń. Studenci nie wydają się nadmiernie obciążeni zajęciami i nie skarżą się z tego powodu. Sporadycznie prowadzący łączą zajęcia z określonych przedmiotów w jeden ciąg wykładowy dobrze uzasadniając to merytorycznymi związkami treści.

3.5. Ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych

Przeprowadzone hospitacje pozwalają sformułować pozytywną ocenę prowadzonych zajęć w EUROREG.

Załącznik Nr 4 - Informacje dotyczące hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Wnioski

Sylwetka absolwenta (uaktualniona) jest wystarczająco powiązana ze standardami dla studiów II stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Dobrze odzwierciedla też specyfikę kształcenia w EUROREG.

Mankamentem programu studiów jest zawarcie w nim przedmiotów podstawowych, które powinny być raczej realizowane na studiach I stopnia, co powoduje, że program jest „przeładowany”. Znajduje to jednak uzasadnienie w fakcie przyjmowania kandydatów z różnych, często bardzo odległych od gospodarki przestrzennej, kierunków studiów.

W programie studiów brakuje przedmiotów do wyboru, podczas gdy ich realizacja w Uniwersytecie Warszawskim nie powinna sprawiać trudności (cała grupa może wybrać jeden przedmiot, np. z trzech oferowanych).

Stopień umiędzynarodowienia dydaktyki jest niewystarczający, szczególnie wobec elitarności kierunku i przyjmowaniu na studia bardzo dobrych kandydatów.

Zwraca uwagę różnorodność (zbyt duża dowolność) zaliczania przedmiotów i kontroli osiągniętej wiedzy.

Oceniane prace (tematy i treść) spełniają formalne wymogi prac magisterskich z zakresu gospodarki przestrzennej. Poziom prac należy ocenić jako zadowalający. Tematyka prac mieści się w kanonie kierunku studiów, nie we wszystkich pracach widoczne jest twórcze zaangażowanie studentów. Brak pytania z zakresu ekonomii na egzaminie magisterskim należy uznać za mankament. Osiągane przez absolwentów efekty uczenia się, które są kontrolowane w trakcie zaliczenia poszczególnych przedmiotów i w trakcie egzaminu końcowego można uznać za wystarczające, a w niektórych wypadkach także jako wyróżniające.

Część III. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia.

1. Opis i ocena wewnętrznych procedur zapewnienia jakości kształcenia odnosząca się do:

Udostępnione w Raporcie Samooceny informacje o wewnętrznym systemie jakości kształcenia, pozwalają stwierdzić, że jest on w trakcie realizacji. Autorzy Raportu Samooceny wskazują, że „gwarantem jakości kształcenia jest kadra specjalistów posiadających nie tylko dorobek dydaktyczny, ale także prowadzących badania naukowe w skali krajowej i międzynarodowej” (Raport Samooceny, s. 20).

W stosowanych rozwiązaniach zakłada się współpracę Instytutu z Uniwersytecką Pracownią ds. Jakości Kształcenia oraz od roku akademickiego 2008/2009 z Pracownią Ewaluacji Jakości Kształcenia. Dokonuje się okresowych przeglądów programów studiów, a okresowe oceny pracowników zawierają także ocenę pracy dydaktycznej (oceny te są dokonywane pod koniec każdego semestru).

Dostępność informacji na temat oferty kształcenia programu studiów i sylabusów jest zadowalająca. Mała liczba studentów pozwala na indywidualne kontakty z pracownikami dydaktycznymi oraz z pracownikami administracji.

Istotnym elementem systemu są przeprowadzane ankiety wśród studentów. W ankiecie ocenia się każde zajęcie pod względem treści, sposobu przekazu oraz stopnia inspiracji do własnych przemyśleń. W ramach ankiety oceniane są również seminaria magisterskie. Arkusz ankiety nie budzi zastrzeżeń, w systemie nie wskazuje się jednak, jak wyniki tych ankiet są wykorzystywane.

2. Opinie prezentowane na spotkaniach

Pracownicy Instytutu nie zawsze identyfikowali elementy i rolę wewnętrznego systemu jakości kształcenia, uważając, że pewne procedury są nieodłączną częścią procesu kształcenia.

Niektórzy prowadzący zajęcia samodzielnie zbierają opinie studentów o zajęciach, a przeprowadzona rozmowa z nauczycielami akademickimi potwierdziła, że wyniki tych opinii są brane pod uwagę w trakcie modyfikacji tematów wykładów i ćwiczeń. Nie przeprowadza się hospitacji zajęć w Instytucie (w tak małej jednostce dydaktycznej być może nie jest to potrzebne).

3. Informacja na temat działalności Biura Karier

W Instytucie nie prowadzi się badań zadowolenia studentów z wyników kształcenia ani szczegółowych analiz losów absolwentów kierunku.

Tworzony jest Klub Absolwenta EUROREG. Informacje zbierane od absolwentów kierunku od początku obecnego roku akademickiego pozwolą bardziej wnikliwie monitorować losy absolwentów (podkreśla się, że nie mają oni problemów ze znalezieniem pracy na rynku warszawskim). Nie działa formalne biuro karier, ale jego funkcje będzie mógł przejąć powstający Klub Absolwenta.

Wnioski

Wewnętrzny system zapewnienia jakości w Centrum EUROREG jest niewystarczająco powiązany z systemem wydziałowym i ogólnouczelnianym. System ten jest w Centrum EUROREG w trakcie wdrażania. Realizowane są – jak dotąd – niektóre elementy systemu,

brakuje związków systemowych. Zespół oceniający nie zidentyfikował przy tym istotnych braków jakości kształcenia na kierunku *gospodarka przestrzenna* EUROREG, konieczne jest jednak bardziej dokładne śledzenie losów absolwenta i włączenie pracowników Instytutu w działania na rzecz wdrożenia wewnętrznego systemu jakości kształcenia.

Część IV. Nauczyciele akademicy.

1. Ocena rozwoju kadry i prowadzonej w jednostce polityki kadrowej

Tabela nr 2. Liczba nauczycieli akademickich jednostki

Tytuł lub stopień naukowy albo tytuł zawodowy	Razem	Liczba nauczycieli akademickich, dla których uczelnia stanowi			
		Podstawowe miejsce pracy*		Dodatkowe miejsce pracy*	
		Mianowanie	Umowa o pracę	Umowa o pracę	
				W pełnym wymiarze czasu pracy	W niepełnym wymiarze czasu pracy
Profesor	4	3(3)			1
Doktor habilitowany	3	3(3)			
Doktor	7	5(2)	2		
Pozostali	3	1	2		
Razem	17	12(8)	4		1

* w nawiasie liczba nauczycieli akademickich zaliczonych przez Zespół do minimum kadrowego.

Źródło: Raport Samooceny i materiały otrzymane podczas wizytacji.

Nauczyciele akademicy Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych są zatrudnieni na podstawie mianowania (70,6%) i umowy o pracę (23,5%) w UW jako podstawowym miejscu pracy. Udział nauczycieli akademickich z tytułem naukowym profesora i stopniem naukowym doktora habilitowanego w ogólnej liczbie nauczycieli zatrudnionych wynosi 41,2%.

Liczba stopni i tytułów naukowych uzyskanych przez pracowników jednostki w ostatnich pięciu latach, z wyodrębnieniem stopni i tytułów naukowych uzyskanych przez pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku.

Tabela nr 3. Stopnie i tytuły naukowe

Rok	Doktoraty	Habilitacje	Tytuły profesora
2006	1		
2007	1		
2008			
2009			
2010		1	
Razem	2	1	

Źródło: Raport Samooceny i materiały otrzymane podczas wizytacji.

W Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych następuje bardzo powolny rozwój kadry naukowej, 2 osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku uzyskały w okresie ostatnich 5 lat stopień naukowy doktora, a tylko jedna stopień naukowy doktora habilitowanego. Realne szanse na nowe stopnie i tytuły naukowe w najbliższym roku mogą poprawić obecną sytuację kadrową i wzmocnić proces dydaktyczny na kierunku *gospodarka przestrzenna*. Polityka kadrowa prowadzona w oparciu o założenia statutowe EUROREG jest ukierunkowana na rozwój własnej kadry. Tworzenie sprzyjających warunków dla realizacji projektów badawczych (badania własne, projekty badawcze, programy finansowane ze środków UE, wyjazdy zagraniczne), to wymierne pozytywne działania skierowane na rozwój kadry. Realizowana polityka kadrowa stanowi pozytywną stronę działalności Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG). Należałoby jednak spodziewać się większej jej skuteczności.

Załącznik Nr 5 – Wykaz nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe.

2. Ocena wymagań dotyczących minimum kadrowego ocenianego kierunku

W Dziale Spraw Pracowniczych znajdują się aktualne oświadczenia wszystkich nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach drugiego stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Uniwersytecie Warszawskim (EUROREG), które zostały podpisane na początku roku akademickiego.

Wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby spełniają warunek określony w art. 9 pkt. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, tzn. stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, zgodnie z informacjami zawartymi w oświadczeniach nauczycieli akademickich.

Warunek określony w § 8 ust. 1 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 144 poz. 1048, z późn. zm.), spełnią wszystkie wyżej wymienione osoby, tj. są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę, nie krócej niż od początku roku akademickiego.

Nie wszystkie wyżej wymienione osoby spełnią warunek określony w § 8 ust. 3 ww. rozporządzenia, tj. przeprowadzą osobiście na kierunku *gospodarka przestrzenna*, co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 90 godzin (doktorzy).

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) w Warszawie dla kierunku *gospodarka przestrzenna* zgłosiło do minimum kadrowego 12 pracowników, w tym 7 osób w grupie profesorów i doktorów habilitowanych i 5 doktorów. Po zapoznaniu się z przedłożonym wykazem dorobku naukowego, 5 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych zakwalifikowano do minimum kadrowego w zakresie ocenianego kierunku, jednego zaś w dziedzinie nauk związanych z kierunkiem. Zgłoszony do minimum kadrowego profesor wizytujący nie przedłożył dokumentacji potwierdzającej, że posiadane stopnie naukowe są równoważne z nadawanymi w Polsce. Spośród 5 zgłoszonych doktorów do minimum kadrowego zostało zakwalifikowanych w zakresie ocenianego kierunku tylko 2 doktorów. Trzech doktorów, których dorobek naukowy należy do zakresu ocenianego

kierunku nie posiada stosownego obciążenia dydaktycznego, aby można ich zaliczyć do minimum kadrowego. ***W tej sytuacji wymagania formalne dotyczące minimum kadrowego dla studiów II stopnia na kierunku gospodarka przestrzenna nie są spełnione.***

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *gospodarka przestrzenna*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony (nie może być mniejszy niż 1:180 - § 11 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 27 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać jednostki organizacyjne uczelni, aby prowadzić studia na określonym kierunku i poziomie kształcenia. I tak:

Liczba nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe na ocenianym kierunku studiów <i>gospodarka przestrzenna</i>	8
Liczba studentów ocenianego kierunku studiów	43
Relacje wymagane przepisami prawa dla ocenianego kierunku studiów	1:180
Relacje w ocenianej jednostce	1:5,4

Powyższe dane wskazują, iż na kierunku *gospodarka przestrzenna* w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych relacje pomiędzy nauczycielami tworzącymi minimum kadrowe a liczbą studentów są spełnione z dużym nadmiarem. Na 1 nauczyciela (z minimum kadrowego) przypada średnio ponad 5 studentów (według stanu na dzień 30.09.2010 r.).

3. Ocena obsady zajęć dydaktycznych, w tym zgodności tematyki prowadzonych zajęć z posiadanym dorobkiem naukowym, a także dostępności nauczycieli akademickich, udziału wykładowców z zagranicy oraz praktyki gospodarczej i społecznej.

Na podstawie przedłożonych dokumentów przez władze Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych, dotyczących obsady zajęć dydaktycznych w semestrze zimowym i letnim roku akad. 2010/2011 na kierunku *gospodarka przestrzenna* można sformułować następujące spostrzeżenia.

- W procesie dydaktycznym na kierunku *gospodarka przestrzenna* na studiach stacjonarnych wszystkie wykłady prowadzone są przez samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych lub nauczycieli akademickich ze stopniem naukowym doktora.
- Jeżeli chodzi o zgodność tematyki zajęć dydaktycznych prowadzonych przez poszczególnych nauczycieli z ich specjalizacją i dorobkiem naukowym, to generalnie nie ma rozbieżności. Przedłożony wykaz dorobku naukowego, który obejmował tylko nauczycieli zaliczonych przez Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych do minimum kadrowego (12 osób) oraz przedstawiona pozostała obsada zajęć dydaktycznych (5 profesorów, 1 doktor i 1 magister) pozwoliły na dokonanie porównania i potwierdzenie faktu, iż nie występują przypadki niewłaściwego doboru nauczycieli akademickich do realizowanych zajęć dydaktycznych.

Zdecydowana większość pracowników naukowo-dydaktycznych posiada wyróżniający dorobek naukowy (lata 2006-2010). Duża liczba publikacji jest drukowana w wydawnictwach uczelnianych i krajowych oraz zagranicznych. Oznacza, że dorobek przekłada się na „jakość” procesu dydaktycznego.

4. Opinie prezentowane przez nauczycieli akademickich w czasie spotkania z zespołem oceniającym.

W spotkaniu uczestniczyło troje nauczycieli akademickich, których szerzej poinformowano o celach akredytacji oraz standardach, które powinny być spełnione przez wszystkie uczelnie w Polsce prowadzące kształcenie na kierunkach ekonomicznych. Zostały zaakcentowane pierwsze spostrzeżenia Zespołu oceniającego w odniesieniu do kształcenia w EUROREG. W sposób szczególny był podkreślany problem konieczności podnoszenia jakości procesu dydaktycznego (m.in. techniki audiowizualne, konwersatoria, etapowe kontrolowanie stanu zdobywanej wiedzy, sposób przeprowadzania egzaminów w czasie sesji, kreowanie postaw studentów zorientowanych na pogłębione studia literaturowe itp.).

Zwrócono uwagę na ważny problem, za jaki należy uznać odpowiednie zabezpieczenie procesu dydaktycznego w pomoce dydaktyczne (podręczniki, skrypty, wykorzystanie Internetu itp.). Podczas spotkania wymieniono poglądy w zakresie prowadzenia seminarium dyplomowego. Jest to bardzo ważny element procesu dydaktycznego (jego forma ma być rzeczywistą platformą dialogu naukowego: promotor - dyplomant). Podkreślano konieczność przestrzegania zbieżności tematów prac z kierunkiem studiów (oceniany kierunek nie posiada specjalności). Zespół oceniający wskazał na konieczność rozszerzenia tematyki prac w kierunku powiązania jej z praktyką gospodarczą, a przez to wykorzystania materiałów empirycznych. Nauczyciele EUROREG sygnalizowali trudności z pełną realizacją zakresu niektórych przedmiotów ekonomicznych ze względu na fakt, iż aktualni studenci *gospodarki przestrzennej* reprezentują różne specjalności po studiach licencjackich (często inżynierskie, humanistyczne, politologiczne) i nie posiadają podstawowej wiedzy ekonomicznej. Zgłoszono obawy i wątpliwości w zakresie zmian, które ma wprowadzić nowelizowana ustawa „Prawo o szkolnictwie wyższym”.

5. Ocena prowadzonej dokumentacji osobowej nauczycieli akademickich.

Wszystkie teczki osobowe pracowników są podzielone na części A, B i C. Sprawdzone teczki zawierają dokumenty zgromadzone w związku z ubieganiem się o zatrudnienie, dokumenty dotyczące nawiązania stosunku pracy oraz przebiegu zatrudnienia – zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 28 maja 1996 r. w sprawie zakresu prowadzenia przez pracodawców dokumentacji w sprawach związanych ze stosunkiem pracy oraz sposobu prowadzenia akt osobowych pracownika (Dz. U. Nr 62, poz. 286, z późn. zm.). Dokumenty te są ponumerowane. W teczkach znajdują się aktualne zaświadczenia lekarskie, zaś wskazani do minimum kadrowego nauczyciele akademicy odbyli szkolenia w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy.

W teczkach osób stanowiących minimum kadrowe zatrudnionych w Uniwersytecie Warszawskim w EUROREG przed wejściem w życie ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym brak jest aneksów do aktów mianowania lub umów o pracę, na mocy których dostosowano dokumenty dotyczące nawiązania stosunków pracy do brzmienia tej ustawy, zgodnie wymaganiami art. 264 ust. 8. Brak jest w nich bowiem informacji czy Uczelnia – Uniwersytet Warszawski stanowi dla tych osób podstawowe czy dodatkowe miejsce pracy. W aktualnie zawieranych umowach o pracę oraz aktach mianowania taka informacja już się znajduje.

Wnioski

Założenia polityki kadrowej w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) są poprawne. Stwarzają one przyjazne warunki dla rozwoju naukowego pracowników (m.in. poprzez granty badawcze, badania własne, programy finansowane ze środków UE). Polityka ta jest jednak mało skuteczna, choć pozytywne zmiany w stanie samodzielnej kadry naukowej w najbliższym czasie są realne. Aktualnie minimum kadrowe nie jest spełnione dla studiów na poziomie II stopnia na kierunku *gospodarka przestrzenna* - stan ten wymaga podjęcia natychmiastowych działań naprawczych. Obsada zajęć dydaktycznych nie budzi zastrzeżeń.

Część V. Działalność naukowa i współpraca międzynarodowa

1. Ocena działalności naukowej, ze szczególnym uwzględnieniem badań związanych z ocenianym kierunkiem studiów, a także ich finansowania, uzyskiwanych grantów i systemu wspierania rozwoju własnej kadry. Ocena dorobku wydawniczego i wdrożeniowego. Nagrody za wyniki w pracy naukowej.

EUROREG jest częścią Instytutu Ameryk i Europy (IAiE), który w ocenie parametrycznej za lata 2005-2009 zakwalifikowany był jako jednostka I kategorii (Instytut miał I kategorię również za okres 2001-2004). W ocenie parametrycznej 2005-2009 EUROREG wnosi 58% punktów dla IAiE, stanowiąc jedynie ok. 28% stanu osobowego Instytutu.

Badania EUROREG koncentrują się na szeroko rozumianych przestrzennych uwarunkowaniach rozwoju, a ich zakres obejmuje wszelkie skale przestrzenne – od lokalnej przez regionalną, krajową i międzynarodową (Unia Europejska). Badania mają charakter zarówno badań podstawowych, jak i aplikacyjnych, ze znacznym udziałem działalności eksperckiej, doradczej, tak dla władz terytorialnych, jak i krajowych oraz na poziomie Komisji Europejskiej. EUROREG współpracuje także z innymi organizacjami międzynarodowymi (Bank Światowy, UNDP, OECD).

Intensywne badania prowadzone w Centrum są finansowane z grantów MNiSW (grantów KBN), ze środków Unii Europejskiej, Banku Światowego, UNDP oraz ze środków rządowych oraz samorządowych. Badania te koncentrują się wokół następujących kierunków:

- Rozwój lokalny i samorząd terytorialny – mechanizmy, efekty, ujęcia porównawcze;
- Rozwój regionalny w Polsce i Europie – tendencje i perspektywy, w tym rola nauki i innowacji oraz edukacji w rozwoju regionalnym;
- System osadniczy Polski i Europy, w tym procesy metropolizacji oraz społeczne i ekonomiczne przemiany miast;
- Przemiany polskiej wsi, ze szczególnym uwzględnieniem procesów społecznych, na tle międzynarodowym;
- Transgraniczna i transnarodowa współpraca terytorialna;
- Polityka regionalna Polski i Unii Europejskiej, strategię rozwoju regionalnego, długookresowe strategię rozwoju kraju, polityka przestrzenna, planowanie przestrzenne;
- Ewaluacja polityk publicznych na tle współczesnych teorii organizacji i zarządzania.

Obecnie EUROREG koordynuje jeden znaczący projekt międzynarodowy „Territorial cooperation in transnational areas, between regions and across internal/external borders” – TERCO (2010-2012) w ramach programu Komisji Europejskiej ESPON oraz projekt krajowy „Ministerstwa Uczące Się (MUS)” – UDA-POKL.05.01.01.-00-003/10 finansowany z PO KL.

Uprawiane kierunki badawcze wzajemnie się przenikają, co uwidocznia się w interdyscyplinarnych przedsięwzięciach naukowych podejmowanych przez wewnętrznie zintegrowane zespoły badawcze CESRiL (EUROREG).

Wymierne efekty (por. załącznik 5b i 6) działalności naukowej, jak i współpracy międzynarodowej znajdują swoje odzwierciedlenie w:

- publikacjach (krajowych i zagranicznych),
- organizowanych konferencjach naukowych,
- pozyskiwanych grantach na działalność naukowo-badawczą,
- nakładach na badania własne.

W latach 2006-2009 w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych realizowanych było 18 grantów na kwotę 447 708 tys. PLN oraz 16 programów międzynarodowych na kwotę 592 978 tys. PLN. Oprócz tego realizowano 4 projekty badawcze (zlecone) na kwotę 818 972 tys. PLN.

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych jest bardzo aktywne w organizowaniu ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji naukowych, sympozjów i seminariów. Są one bardzo dobrze postrzegane przez ośrodki naukowe w kraju, za granicą, jak i przez sektory: samorządowy i gospodarczy.

W latach 2007-2010 Centrum było organizatorem 14 zjazdów naukowych – konferencji krajowych i międzynarodowych seminariów i sympozjów.

Pracownicy Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) ściśle współpracują z administracją samorządową i rządową prowadząc wspólnie z jej przedstawicielami badania, których wyniki wykorzystywane są do kreowania rozwoju gospodarczego i regionalnego.

EUROREG prowadzi intensywną działalność wydawniczą, publikując 5 zeszytów recenzowanych kwartalnika „Studia Regionalne i Lokalne” rocznie (w tym jeden tom w języku angielskim). Kwartalnik znajduje się na liście czasopism MNiSW z przyznanymi 9 punktami. Do chwili obecnej ukazało się 45 zeszytów, w tym 3 anglojęzyczne. Liczba wydanych książek liczy 58 pozycji, w tym 9 w językach obcych. Liczba naukowych publikacji pracowników EUROREG w latach 2005-2009 wyniosła 391, a liczba punktów na jednego pracownika EUROREG w okresie ostatnich 4 lat wyniosła 207. W tym obszarze osiągnięte wyniki należy ocenić wysoko.

Działalność naukową Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych należy ocenić wysoko.

2. Ocena studenckiego ruchu naukowego, w tym działalności kół naukowych oraz udziału studentów w badaniach naukowych (z części studenckiej).

Studenci dziennych studiów magisterskich Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych uczestniczą w życiu naukowym jednostki, zarówno poprzez udział w projektach badawczych realizowanych w Centrum (także w formie praktyk magisterskich), jak i poprzez publikacje tekstów naukowych m.in. w kwartalniku „Studia Regionalne i Lokalne”.

Podstawową formą aktywności studentów Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych jest Samorząd Studentów EUROREG UW. Przedstawiciele trzyosobowego Zarządu Samorządu uczestniczą w Radach Naukowych Instytutu Ameryk i Europy UW. W latach 2004-2008 aktywną działalność prowadziło także Koło Naukowe Studentów EUROREG. Koło podejmowało szereg inicjatyw o charakterze naukowym, m.in.:

- publikacja *Europa i świat. Próby spojrzenia w przyszłość* (2007) red. P. Majdak, K. Wojnar,
- konferencja „Europa i świat. Próby spojrzenia w przyszłość” (2007),
- dyskusja „Architektura na Chłodno” (2007),
- wyjazd naukowy na Ukrainę (2006), podczas którego przeprowadzono dwa badania „Migracje ludności ukraińskiej do Polski” oraz „Stan obiektów dziedzictwa kulturowego na Ukrainie - jego przyczyny oraz społeczno-ekonomiczne konsekwencje” w ramach projektu „Ludzie migrują, zabytki czekają”.

Załącznik Nr 6 – Działalność naukowa jednostki.

3. Ocena współpracy międzynarodowej, w tym wymiany studentów i kadry naukowo-dydaktycznej

Współpraca międzynarodowa realizowana jest przez pracowników Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) w dwóch płaszczyznach: indywidualnej i sformalizowanej. Indywidualny wymiar współpracy sprowadza się do osobistych kontaktów pracowników z pracownikami innych uczelni, w tym również zagranicznych, z racji wykonywanej pracy lub prowadzenia wspólnych badań. W wymiarze sformalizowanym współpraca międzynarodowa jest stale rozwijana.

Począwszy od roku 2008 realizowany jest w EUROREG międzynarodowy program wymiany studentów i pracowników w ramach programu Komisji Europejskiej: EU-Canada Cooperation Programme in Higher Education, Training and Youth (2006-2013) CELAB - Consortium on Regional and Global Governance: Canada and the EU as Laboratories (Numer Projektu EU Grant Agreement n.2008-1826/001-001CPT-CAN HET). Program zakończy się we wrześniu 2011 r. Jego efektem będzie semestralny pobyt stypendialny dla każdego z 10 polskich studentów w Uniwersytetach w Carleton oraz Victorii w Kanadzie. EUROREG natomiast w ramach wymiany będzie gościł w sumie 10 studentów kanadyjskich na analogicznych zasadach. W ramach projektu przewidziane są także wyjazdy szkoleniowe do Kanady dla 3 pracowników EUROREG.

W ostatnim okresie w EUROREG na półrocznych stypendiach było 5 studentów z Carleton University. W Kanadzie natomiast gościło 4 polskich studentów oraz 1 pracownik naukowy EUROREG.

W okresie maj-czerwiec 2010 na Uniwersytecie w Carleton w Ottawie w ramach programu Canada-EU Cooperation Programme in Higher Education, Training and Youth. Project CELAB (Consortium on Regional and Global Governance: Canada and the EU as Laboratories) przebywała jedna osoba z grona adiunktów EUROREG. Wyjazd o charakterze studialnym miał na celu zebranie materiałów z zakresu oddziaływania sektora naukowego na gospodarkę regionalną. Pobyt na Uniwersytecie w Carleton okazał się niezwykle przydatny w pracy nad rozprawą habilitacyjną.

Jak wspomniano aktualnie CESRiL (EUROREG) koordynuje znaczący projekt międzynarodowy „Territorial cooperation in transnational areas, between regions and across

internal/external borders” – TERCO (2010-2012) w ramach programu Komisji Europejskiej ESPON oraz projekt krajowy „Ministerstwa Uczące Się (MUS)” – UDA-POKL.05.01.01.-00-003/10 finansowany z PO KL.

W Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) w celach dydaktycznych przebywają corocznie profesorowie i akademicy z zagranicy realizując także wykłady fakultatywne oraz uczestnicząc w konferencjach i seminariach naukowych.

Załącznik Nr 7 – Wykaz tematów prac naukowych i dydaktycznych realizowanych wspólnie z ośrodkami zagranicznymi.

Wnioski

Wysoko należy ocenić działalność naukowo-badawczą Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych. Widoczne jest duże zaangażowanie w zakresie nawiązywania współpracy z otoczeniem (w skali krajowej i międzynarodowej). Znajduje to wyraz m.in. w organizowanych konferencjach i sympozjach naukowych oraz realizowanych projektach i opracowaniach na rzecz praktyki gospodarczej. Realizowany zakres badań własnych jest szeroki. Działalność wydawnicza zasługuje na pozytywną ocenę. Wymiana międzynarodowa studentów i nauczycieli akademickich jest szeroka i stale rozwijana.

Część VI. Baza dydaktyczna.

1. Ocena dostosowania bazy dydaktycznej, w tym sal wykładowych, pracowni i laboratoriów oraz ich wyposażenia, dostępu do komputerów i internetu, zasobów bibliotecznych do potrzeb naukowych i dydaktycznych ocenianego kierunku, a także dostosowania bazy do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych dysponuje jedną salą wykładową (dla 30 osób), wyposażoną w sprzęt audiowizualny oraz dostęp do Internetu. Dla celów seminaryjnych wykorzystywane są dodatkowo dwa pomieszczenia – gabinety profesorskie (w każdym po 10 miejsc dla studentów).

Ważną pomocą naukową dla studentów jest bogaty księgozbiór podręczny – liczący 3000 skatalogowanych woluminów. Księgozbiór EUROREG powstał z potrzeby wzajemnego udostępniania publikacji przez pracowników Centrum oraz wspierania procesu kształcenia. Księgozbiór stale rozrastał się, a obecnie liczy 2857 skatalogowanych woluminów w tym ponad 400 pozycji zagranicznych. Z księgozbioru korzystają pracownicy oraz studenci EUROREG. Księgozbiór jest na bieżąco uzupełniany o nowe pozycje: publikacje pracowników EUROREG, publikacje instytucji współpracujących z EUROREG (Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, PARP, GUS, IGiZP PAN, KPZK, Regional Studies Association, ESPON itd.), oraz publikacje zakupione w ramach grantów badawczych pracowników EUROREG przekazane do zasobów księgozbioru. Studenci korzystają – na zasadach ogólnych – z Biblioteki Głównej UW oraz bibliotek wydziałowych.

Na mocy dwustronnej współpracy bibliotecznej studenci i pracownicy EUROREG mają bezpośredni dostęp do (w tym możliwość wypożyczania) zasobów Biblioteki Wydziału Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego, która jest największą pod względem ilości zbiorów Biblioteką wydziałową na Uniwersytecie Warszawskim. Czytelnicy mają do dyspozycji 2 wypożyczalnie i 4 czytelnie, w tym 2 kartograficzne. Zbiory liczą ponad 170 tys. książek i czasopism oraz ponad 117 tys. map i atlasów. Istnieje oddzielny

księgozbiór poświęcony krajom rozwijającym się, mieszczący się w Instytucie Krajów Rozwijających się.

Studenci Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych mają możliwość korzystania z oprogramowania i zbiorów danych z różnych zakresów, np.:

- geograficznych systemów informacyjnych (program Mapinfo),
- pakietów statystycznych (Statistica i SPSS - dostęp do licencji ogólnouniwersyteckich),
- zdigitalizowanych podkładów kartograficznych, obejmujących w szczególności różne poziomy jednostek podziału terytorialnego Polski oraz krajów Unii Europejskiej,
- zbiorów danych przestrzennych EUROREG obejmujących archiwalne dane z Banku Danych Lokalnych GUS (dane opracowane w ramach Europejskiej Sieci Obserwatoriów Planowania Przestrzennego (ESPON), a także dane zamawiane z GUS).

Podczas zajęć dydaktycznych i warsztatów wykorzystywana jest również technika map logicznych. Studenci wykorzystują program MindManager do analizy i syntezy literatury, strukturalizowania projektów badawczych, planowania działań, burzy mózgów i prezentacji wyników swoich prac grupowych.

Ze względu na brak specjalistycznych laboratoriów zajęcia dla studentów Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) odbywają się zarówno w pracowni komputerowej udostępnianej przez Wydział Geografii, jak również przy wykorzystaniu sprzętu prywatnego studentów (notebooki). Ponadto w EUROREG istnieje możliwość uzyskania bezprzewodowego dostępu do Internetu, a w razie zgłoszenia potrzeby do stanowiska pracy z dostępem do komputera, Internetu i telefonu, co wykorzystywane jest między innymi w ramach przygotowania do terenowych praktyk studenckich.

Wnioski

Baza dydaktyczna stanowi słabą stronę Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG). Ze względu na brak właściwych sal i laboratoriów komputerowych Centrum nie jest w stanie we własnym zakresie zabezpieczyć potrzeb procesu dydaktycznego. Księgozbiór znajdujący się w bibliotece EUROREGU należy ocenić pozytywnie, podobnie jak działania na rzecz jego powiększania.

Część VII. Sprawy studenckie

Ocena spraw studenckich, w tym działalności samorządu i organizacji studenckich oraz współpracy z władzami uczelni.

Biorąc pod uwagę niewielką grupę studiujących w EUROREG, a także podporządkowanie spraw studiujących w EUROREG zasadom obowiązującym w ramach UW, nie odbyło się formalne spotkanie ze studentami. Warto tu jeszcze raz podkreślić możliwość elitarnego kształcenia wynikającą nie tylko z niewielkiej ich liczby, ale także zaangażowania naukowego kadry i ułatwionych kontaktów z nauczycielami akademickimi. Przekłada się to, jak wykazano w p. 2 części V niniejszego Raportu, na naukowy ruch studencki.

Studenci w bezpośredniej rozmowie z hospitującymi zajęcia członkami Zespołu oceniającego wyrażali swoje oceny i uwagi dotyczące procesu dydaktycznego: są zadowoleni z poziomu prowadzonych zajęć, ich oczekiwania dotyczące dużych wymagań na tej uczelni potwierdziły się, nie mają trudności z dostępem do podstawowej literatury dotyczącej poszczególnych przedmiotów.

Szersza ocena spraw studenckich, w tym regulaminu studiów, spraw socjalnych etc., znajduje się w raporcie Zespołu wizytującego również kierunek *gospodarka przestrzenna* na Wydziale Geografii i Studiów Regionalnych Uniwersytetu Warszawskiego.

Część VIII. Dokumentacja toku studiów

Ocena zgodności prowadzonej w uczelni dokumentacji toku studiów, w tym albumu studentów, księgi dyplomów, teczek osobowych studentów i absolwentów, kart egzaminacyjnych i indeksów, wydawanych dyplomów i suplementów z przepisami prawa.

Dokumentacja przebiegu studiów prowadzona jest w Dziale Nauczania oraz w Dziekanacie Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG).

W trakcie kontroli dokumentacji zostały sprawdzone: teczki osobowe studentów i absolwentów, karty okresowych osiągnięć studenta, protokoły egzaminacyjne.

Album studentów – prowadzony jest w centralnie w formie elektronicznej dla całej Uczelni przez Dziekanat - zgodnie z przepisami § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2006 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 224, poz. 1634, z późn. zm.).

Księga dyplomów - prowadzona jest centralnie w formie elektronicznej dla całej Uczelni. Od 1 października 2010 r. wprowadzono jednolity system nadania numeru dyplomu zgodnie z przepisami cytowanego rozporządzenia. Potwierdzenie odbioru dyplomu znajduje się w teście absolwenta.

Protokoły egzaminacyjne prowadzone są prawidłowo. Wskazane jest jednakże ich uzupełnienie o pieczęć jednostki organizacyjnej, tj. Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG).

Indeksy – W indeksach wskazane jest uzupełnienie podpisu osoby dokonującej zaliczenia semestru/roku o imienną pieczęć.

Karty okresowych osiągnięć studenta – prowadzone są prawidłowo. Wskazana jest zmiana ich nazwy, tak aby były one zgodne z cytowanym rozporządzeniem, tj. „*karty okresowych osiągnięć studenta*”. W kartach egzaminacyjnych brak jest punktów ECTS. W kartach tych również wskazane jest uzupełnienie podpisu osoby dokonującej zaliczenia o imienną pieczęć.

Teczki osobowe studentów

W teczkach osób nowo przyjętych znajdują się: oryginał lub odpis dyplomu ukończenia studiów pierwszego stopnia, ankieta osobowa studenta, poświadczona fotokopia dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość, aktualna fotografia kandydata, podpisany przez studenta akt ślubowania, karty egzaminacyjne (*a nie karty okresowych osiągnięć studenta*), kopia decyzji o przyjęciu oraz potwierdzenie odbioru tej decyzji, a także potwierdzenie odbioru legitymacji. *Brak jest natomiast dokumentacji z postępowania kwalifikacyjnego przy przyjęciu na studia.*

Skreślenia dokonywane są przez Kierownika ds. toku studiów, co jest niezgodne z art. 190 ust. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. Nr 164, poz.

1365, z późn. zm.), bowiem skreślenia z listy studentów dokonuje kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej, w tym przypadku Dyrektor Instytutu Ameryk i Europy. Zwraca się uwagę, iż w takich przypadkach, gdy decyzje te podejmuje np. Kierownik ds. toku studiów, Dyrektor Instytutu powinien udzielić tej osobie stosownego upoważnienia. Natomiast pieczęć pod podpisem na decyzji powinna wskazywać, iż decyzja ta podpisywana jest z upoważnienia Dyrektora Instytutu. W dokumentacji znajduje się potwierdzenie odbioru tej decyzji. Ponadto w dokumentacji powinna znajdować się kopia, a nie kserokopia takiej decyzji.

W teczках absolwentów znajdują się: praca dyplomowa, recenzje pracy dyplomowej, protokół egzaminu dyplomowego, dyplom ukończenia studiów - egzemplarz do akt oraz suplement. W dokumentacji znajduje się potwierdzenie odbioru dyplomu, jego odpisu i suplementu.

W suplementach do dyplomu wskazane jest wpisywanie aktualnej podstawy prawnej w pkt. IV ust. 2, „...standardy kształcenia...”, tj. rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz. U. Nr 164, poz. 1166, z późn. zm.), a nie rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia (Dz. U. Nr 116, poz. 1004, z późn. zm.).

Wnioski

W dokumentacji toku studiów stwierdzono pewne uchybienia, które niezwłocznie należy wyeliminować.

Część IX. Podsumowanie.

1. Ocena spełnienia standardów jakości kształcenia

Tabela nr 4.

Część raportu	Nazwa standardu	Ocena spełnienia standardów				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
Cz. II	Struktura kwalifikacji absolwenta		+			
Cz. II	Plany studiów i programy nauczania				+	
Cz. IV	Kadra naukowo-dydaktyczna				+	
Cz. II	Efekty kształcenia			+		
Cz. V	Badania naukowe	+				
Cz. III	Wewnętrzny system zapewnienia jakości				+	
Cz. VI	Baza dydaktyczna					+

Cz. I, VII	Sprawy studenckie		+			
Cz. I, IV, VIII	Kultura prawna uczelni i jednostki			+		
Cz. I, II, III	Kontakty z otoczeniem		+			
Cz. II, V	Poziom umiędzynarodowienia		+			

2. Ocena perspektyw utrzymania i rozwoju kształcenia na ocenianym kierunku w wizytowanej jednostce (uzasadnienie powinno nawiązywać do uwag zawartych w treści raportu) oraz ewentualne zalecenia

Niekorzystny stan minimum kadrowego w Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) stanowi istotne zagrożenie dla kontynuowania kształcenia na ocenianym kierunku studiów na poziomie II stopnia. Perspektywy utrzymania i rozwoju kształcenia na ocenianym kierunku studiów mogą być pomyślne w przypadku:

- uzupełnienia minimum kadrowego, a także
- poprawy bazy dydaktycznej,
- właściwych obciążeń dydaktycznych w grupie doktorów,
- zwiększenia naboru studentów podczas kolejnej rekrutacji.

W odpowiedzi na raport z wizytacji Władze Uczelni oraz Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych (EUROREG) zadeklarowały usunięcie wskazanych raporcie uchybień, w szczególności uzupełniono w sposób właściwy minimum kadrowe, a także dokonano zmiany w obsadzie zajęć dydaktycznych.

Część raportu	Nazwa standardu	Ocena spełnienia standardów				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
Cz. II	Plany studiów i programy nauczania			+		
Cz. IV	Kadra naukowo-dydaktyczna			+		
Cz. III	Wewnętrzny system zapewnienia jakości			+		
Cz. VI	Baza dydaktyczna				+	